

January 21, 1953

**VGU Information on Activities of the Swiss, Belgian,
Dutch and Swedish Intelligences Services**

Citation:

"VGU Information on Activities of the Swiss, Belgian, Dutch and Swedish Intelligences Services", January 21, 1953, Wilson Center Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 2, Record 1, File 2277. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <https://digitalarchive.umd.edu/document/110588>

Summary:

Report on the intelligence activities of some Western governments in Sofia. The report identifies the main areas of interest of the foreign intelligence services, names of some agents and names of collaborators.

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

С П Р А В К А

ЗА ДЕЙНОСТА НА ШВЕЙЦАРСКОТО, БЕЛГИЙСКО
ХОЛАНДСКО И ШВЕДСКО РАЗУЗНАВАНИЕ В НА
ШАТА СТРАНА.

101

СЛУЖБА "ИНФОРМАЦИЯ И АРХИВ"	
РАЗПОВЕРЕНО	
по Рег. №	1165
от	28.05.2004г.

I/ Основно направление на разузнава-
нията.

ШВЕЙЦАРСКО РАЗУЗНАВАНИЕ.

От досега проведените агентурно оперативни мероприятия по швейцарска линия е установено, че главно разузнаването на швейцарците се изразява предимно в стопански шпионаж и отчасти военен. Установено е също така, че своята разузнавателна дейност швейцарците провеждат главно чрез легационните чиновници и дипломати. Това нещо проличава от изветите през 1949 година материали от касата на пълн. ч-р тогава РИ ДАРИ де ИЕНЕР, а след това и от неговия заместник ВАЛТЕР ХОФЕР. Докладите които са изпратени тогава от Иенер и Хофер предимно са обхващали политически, стопански и военни въпроси имащи разузнавателен характер. В кореспонденцията си пълн. ч-р Иенер до полк. ФРИК-н-к на швейцарското военно разузнаване, първият е изпратил сведения от военен характер, като за целта полк. Фрик е изпратил въпросник на Иенер от който да се ръководи по събиране на военни сведения. Въпросникът е съдържал въпроси от следния характер; обучението на армията, възпитанието на армията, дисциплина, състав, подготовка, начин на подготовка, въоръжение, военна география, има ли окупационни войски, военна индустрия и снабдяване, търговия и печат.

Източниците за информация на Иенер са били в началото опозиционните лидери и техните привърженици, опозиционната преса, реакционо-настроените елементи. Освен това той е черпел сведения и от висшия персонал на западно европейските представители на нашата страна, с които той е поддържал тесен контакт.

Наред с тези сведения които е събирал Иенер за швейцарското военно разузнаване в страната ни имаме и швейцарско военно аташе, което също така е провеждало активна разузнавателна дейност, методите на които не сме установили. До 1950 година военното разузнаване у нас се е оглавявало от РОКЕ ДОРР-военно аташе. След тази дата в страната повече не бе изпратено военно аташе, а по тези въпроси е останал да се занимава самия упр. легацията Валтер Хофер. Самия Хофер който понастоящем е управяващ легацията от 1948 година, като заместник на Дари де Иенер още с идването си отпочна активна разузнавателна дей-

ност, което беше установено от изветите поверителни доклади в които той съобщаваше на своето правителство за стопанския и политически живот на нашата страна. Сведенията швейцарците предимно са събирали чрез създадената своя агентура. За създаването на агентурата особено много са спомогнали швейцарските търговски представители ХЕРМАН ВАЛХАРД и ЕМИЛ ЗАУТЕР. Херман Валхард-швейцарец, швейцарски гражданин, пребивавал в страната ни до 1950 година беше търговски представител на едноименната швейцарска фирма "инж. Валхард", понастоящем в Швейцария. Същият се занимаваше с активна шпионска дейност и е бил като резидент на швейцарците. Държал е прека връзка с Йенер, а след това с Валтер Хофер. След неговото заминаване на негово място остава да го замества Емил Заутер. От предварителното разработване на Валхард и от последствие на Заутер, както и от разпита на Заутер, който беше осъден за шпионска дейност и понастоящем се намира в затвора се установи, че идватата са били резиденти на швейцарското разузнаване. Така напр. Валхард е използвал своето познанство с българи и постепенно създавайки особена близост ги привлича към себе си, заангажирвайки ги посредством разни подаръци и най-вече със снабдяването им с лекарства ги поставя на свое разположение. По този начин Валхард успял да заангажира за свой сътрудник ДИМИТЪР ИВАНОВ ВЕЛЧОВ-бивш реф. ръководител в "Плановия отдел" при "Химимпорт", понастоящем в затвора, ДИМИТЪР ФРАНКОВЕВ-и-к отдел в "Металимпорт", ИВАН АТАНАСОВ МАКАВЕЕВ-бивш инженер от ВДК, ВОРИС СТЕФАНОВ ТАНЕВ-бивш реф. ръководител в "Металимпорт" КИМИЛ ПЕТРОВ ТРАЯНОВ-реф. ръководител в "Българска роза", ГРИГОР ЮСОВ ЮВАЧЕВ-бивш търговец и референт в м-во на Външната Търговия. Всички тези лица след заминаването си през 1950 година Валхард предава на Заутер. Предаването е станало на лични срещи между тримата, на различни места. Освен тези лица както Валхард, така и в последствие и Заутер чрез разпродажба на различни видове лекарства изпратени от Швейцария, като постри са използвали случаи при идването на различни граждани при тях за лекарства да ги разпитват на тъмно и използват за събиране на сведения. Лично Хофер, а в последствие и неговия заместник ГИПАР са поставяли задачи на Заутер за събиране сведения от политически и стопански характер представляващи интерес. Заутер от своя страна чрез сътрудниците си в "Металимпорт", "Химимпорт", Външна търговия е давал доклади на Хофер примерно за Външната търговия с Народните демократическите страни и Съв. съюз, условията при които се сключват договорите, за какви стоки ~~има интерес~~. Давал е също така сведения от какви стоки най-много се нуждае нашата страна, особено за лекарства и машини необходими за транспорта. Заутер също така е събирал сведения за настроението на селското население и отношението на селяните към ТКЗС и какъв е процента на кооперираните земеделски стопани. Тези све

дения той е събирал от познатите си от провинцията които са идвали при него. От своя страна Хофер посредством Хани Баумгартнер-швейцарка живува в България е събирал сведения за лицата които искат визи за заминаването им в Швейцария. Тя от своя страна е използвала швейцарската колония в обикновени разговори и неофициално за набирането на исканите сведения. За събиране на сведения, както Хофер, така и Рапар, а също и Заутер особено много са използвали швейцарската колония. За улеснение в това отношение от страна на Хофер, а преди него и всички управляващи уреждаха сбирки всяка седмица по веднъж на всички швейцарци в дома на Заутер, където именно използваха случая между разговорите да се информират от някои интересоващи ги въпроси по отношение стопанския и политически живот в страната ни. Освен по горните начини швейцарците за своята разузнавателна дейност са използвали и използват българи които са следвали в Швейцария. Така напр. ГОВЕР ГЮВ вице консул на швейцарската легация от преди 9-и септември 1944 год. е използвал своето познатство с ХРИСТО АЛЕКСИЕВ ЗАЙМОВ-българин, завършил докторат в Швейцария и още от преди 9-и септ. 44 год. го заграбил в разузнавателна дейност, като го направил кореспондент на швейцарската стопанска агенция. Същия му е събирал сведения за отделни лица заемащи отговорни постове. Давал е също така и военни сведения. В последствие Заимов е предаден на Валкард и след това на Заутер.

С разузнавателна цел след 9-и септември 1944 година под ръководството на Менер се изгражда Българо-швейцарско д-во в което се приемани за членове предимно швейцарци живущи в България и българи следвали в Швейцария. Под формата на това д-во швейцарците са се свързвали и създавали близост с българи, които са използвали под различни форми за информирание по отделни въпроси представляващи разузнавателен интерес.

Обикновено средите със своите сътрудници швейцарците са правели по улиците вечер, в легацията и в дома на Заутер. Сведенията са предавани понякога от някои написани на ръка, а в повечето случаи устно.

РАЗУЗНАВАНИЕТА НА БЕНЕДЪКСА.

По българска линия до сега не сме установили да е провеждано някакво активно разузнаване. До толкова доколкото са искани сведения или е било необходимо от страна на управляващия на легацията който е единствен български представител у нас той е събирал такива, като предимно се е допитвал с колегите си от другите легации и останалият български персонал от легацията. Също така събирал е сведения и от лични впечатления, като е посещавал разни тържества, обхождания и интересоващи места, като търговски магазини, учреждения и др. До сега не е открито лице което да е сътрудничило на управляващия на легацията Нюкен.

По шведска линия също така не е установено до сега никакво активно разузнаване и да е разкрита агентура на същото.

От досегашното разработване на шведска легация^с а установени известни улики да се занимава с разузнавателна дейност аташето при легацията ГРЮНТАЛ, която същевременно е и управляващ. Конкретни случаи на използване българи за разузнавателна дейност не са установени. Характерното при нея е това, че тя също така лично обхожда много и най-различни места особено където има военни обекти като казарми, военни лагери, стратегически пътища, мостове и пр. Установено е, че лично тя в посещенията си или преминаване край обекти от горния вид използва и прави снимки. Има няколко случая на снимане на мостове и общи изгледи от някои местности. Даваша опити да прави снимки по време и в движение на колата. *кавиделни местности.*

II/ К о н т и н г е н т и.

1/ Общо до сега са засечени 2591 лица, от които 1027 са установени. От тези 1027 - 354 са в провинцията.

а/ По швейцарска линия общо 1749. От тях 254 в провинцията.

б/ По холандска линия общо има 111 от които 10 в провинцията.

в/ По белгийска линия общо 390. От тях 46 са в провинцията.

г/ По шведска линия общо - 341. От тях 44 в провинцията.

2/ Взети на р-на както следва:

а/ По швейцарска линия - 25 лица

б/ По холандска - 4 лица

в/ По белгийска - 1 лице

г/ По шведска 9 лица.

ЗАБЕЛЕЖКА. Има известна част от контингентите които се водят на р-на от други служби.

От така наличните контингенти за отделението не може да се счита че достатъчно от тях са взети на отчет, особено по холандска и белгийска линии, където има най-малко взети на отчет. По швейцарска линия също така са недостатъчно взети.

III/ Н е д о с т а т ъ ц и в р а б о т а т а.

Ето недостатък в работата се явява не навременното установяване и изучаване на контингентите, а от там и не достатъчния брой на р-ните. Все още като недостатък в работата по борбата с чуждото разузнаване е недостатъчния брой на агентурата и то квалифицирана агентура. Главно причини за тези недостатъци се явява бавния темп в работата на оперативни състав, както по установяване на контингентите, така и по вербовката на агентура. Отделните оп. р-ци сравнително през годината вербоваха много малко сътрудници. Средно на човек се падат по три вербовки. Наличната агентура все още недостатъчно добре се ръководи и възпитава и затова

не може рационално и целостно да се използва.

По отношение работата в провинцията трябва да се отбележи, че тя е съвсем незначителна. Като се изключат Казанлъка, Ловечка и Пловдивски окръг, останалите околии и окръзи изобщо по тази линия не се работи, още повече, че контингентите в тях са малко и неустановени. Като причина за това положение ние считаме, че същите умаловажават тази линия и считат, че по нея едва ли би могло да се върши разузнаване.

IV/ П р е п о р ъ к и.

За по нататъшната работа в отделението е необходимо:

- 1/ Да бъдат изучени контингентите.
- 2/ По линиите да се набележат от контингентите лица които да се вземат на р-ка.
- 3/ Да се продължи усиленото вербоване на сътрудници по р-ки.
- 4/ Да се подобри ръководство и възпитанието на сътрудниците ч/з провеждане на редовни контролни срещи от страна на ръководството.
- 5/ Служебното ръководство на отдела и у-нието да укаже помощ в провеждане на комбинации по отношение на някои легационни чиновници с оглед бъдещи вербовки, а също така и комбинации по самите легации.
- 6/ Да съвещания за обмена на опит и подобрене квалификацията на оперативния състав да се разглеждат някои по сложни и резултатни комбинации по различни поводи.

София, 21. I. 1953 година.

СЪСТАВИЛ:.....

/и-к отд. 4-то, кап. Стойков/